

Gemenskapande eller utförande av tjänster?

»Diakoner vittnar idag om en tröghet bland församlingarnas ledningar«

Storleken på våra församlingar varierar som bekant stort. Det jag vill lyfta här är likartade skeenden som kan skönjas både i staden och på landsbygden. Vi behöver så diskutera vad detta innebär för församlingarnas diakonala uppdrag.

På flera håll läggs förortsområdenas distriktskyrkor ned. Utanför städerna får de äldre kyrkorna stå kvar, men de nyttjas sparsammare och ibland säsongsvist. Även sättet att organisera förändras. Landsbygdspastoraten har på många håll en dubbel struktur, en med bas i församlingen med kyrkoråd, frivilliggrupper och kyrkvårdar, och en annan med ett arbetslag som är anställt i pastoratet och ska betjäna de olika i pastoratet ingående församlingarna. Städernas distriktsarbetslag, baserade i stadsdelen, omstöps på flera håll till funktionsbaserade personalenheter som ska betjäna hela församlingen, någon för diakonalt arbete, en annan för barn och familj eller undervisning o.s.v. Med andra ord tenderar församlingsarbetet att alltmer baseras på yrkesmässiga insatser.

Jag tänker att det diakonala uppdraget står på två ”ben”. Det ena är ”gemenskapande” – mer om det nedan. Det andra är strävan att nå utsatta människor med relevanta insatser, vilket ofta kräver samverkan med andra samhällsinstanser. Vad händer då idag med de lokala gemenskaperna, kring socken- eller distriktskyrkan? Träffpunkter, caféer och öppna verksamheter för olika åldrar i församlingshemmet är några exempel, syföreningar likaså. För församlingens diakonala uppdrag är dessa lokala sociala gemenskaper en grundbult. En rolig rubrik för detta finns i Jämtland där folk då och då samlas till ”byskvaller”. Människor måste ha en identifierbar gemenskap att relatera till. Gunnel Claessons artikel om kvartersdiakoni i detta nummer ger här ord för denna strävan. Samtidigt pockar andra behov på andra organisatoriska lösningar. Peter Juhllins beskrivning av Citydiakonalen och behovet av att samla kompetens för att kunna möta tyngre sociala problem är inte unik för Malmö. Sådana processer pågår på flera håll och har beskrivits i tidigare diakoninumner (*Svensk Kyrkotidning* nr 22-2011, 18-2012, 22-2012 och 3-2013). Samverkan över församlingsgränser är en strategi. För att samla mer

specialiserade resurser kan arbetet organiseras i diakonicontra, samtalsbyråer eller stadsmissioner.

Detta är inget nytt. Det sociala arbete som sedan 1850-talet beskrivits med hjälp av det grekiska ordet diakoni har i hög grad bedrivits i institutioner. Församlingsstrukturen har varit dåligt rustad att ”utföra välfärdstjänster” i ett urbaniserat samhälle. Sockenkyrkans kanske främsta funktion har varit att samla människor till gudstjänst och rit i ofta traditionspräglade gemenskaper. Att prästen ändå har bidragit till vissa dåtida ”välfärdstjänster” har nog berott på att han var en relativt välutbildad statstjänare.

Diakoner vittnar idag om en tröghet bland församlingarnas ledningar inför möjligheterna att gå in i den sociala ekonomin. Den av kyrkostyrelsen tillsatta utredningen om utförarorganisation av välfärdsinsatser har flera dilemman att bearbeta. En sådan är hur gränsytan mellan en utförarorganisation och den geografiskt baserade församlingsorganiseringen ska formas för att kunna organisera externt definierade uppdrag. En annan är den allt större betoningen på professionell kompetens i människovård och överhuvudtaget samhälleligt organisationsarbete. Detta, bland annat, driver på en utveckling mot en alltmer professionaliserad kyrka. Ett tredje problemområde är samordning över församlingsgränser, och även vertikalt mellan kyrkliga nivåer. Att vi här har en brist visar Kristina Nedell på i sin artikel om anhörigåterförening. Här tarvas tätare kommunikation mellan församlingar, stift och nationell nivå och gemensamt ansvarstagande.

Den lokala församlingen torde vara en stabil grund för gemenskapande, det diakonala uppdragets ena ben. För kompetensberoende och mer krävande välfärdstjänster behövs mer fokuserade och för ändamålet organiserade verksamhetsformer. Hur skapar vi en bra mix och ett gemensamt synsätt, både ideologiskt och praktiskt?

STIG LINDE

